

Doğum Sonu Dönemdeki Kadınların Annelik Rolüne Hazıroluşluk Durumlarının ve Özgüvenlerinin Değerlendirilmesi*

The Evaluation of Readiness for Maternal Role and Self-Confidence among Women in Postpartum Period

Dr. Funda Evcili¹, Dr. Mine Bekar², Dr. Burcu Yurtsal², Gülçin Abak³, Berrin Tali³, Sultan Temel³

Geliş/Received : 18.10.2016
Kabul/Accepted : 12.06.2017

Öz

Giriş: Doğum sonu dönem, kadınlar için annelik rolüne uygun davranma çabalarının arttığı, yeni rolü ilişkin korku/ kaygıların yaşandığı ve özgüven problemlerinin ortaya çıktığı bir zaman dilimidir. Bu dönemde kadınların, ebeleri/ hemşirelerin rehberliğine ve danışmanlığına gereksinimi vardır.

Amaç: Bu çalışma, primipar kadınların annelik rollerine hazıroluşluk durumlarını ve özgüven düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Kasım 2013-Mart 2014 tarihleri arasında bir devlet hastanesinin postpartum kliniklerinde yatan kadınlar oluşturmuştur. Örnekleme, araştırmaya katılmayı kabul eden 184 primipar kadın alınmıştır. Veriler, Annelik Rolüne Hazıroluşluk Değerlendirme Formu ve Pharis Özgüven Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza katılan kadınların yaş ortalamaları 26,8+5,4'dür. Kadınların kendilerini annelik rolüne hazır hissetmeleri ile gebeliğin planlı olması, sosyal desteklerin yeterli olması ve pozitif eş ilişkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Doğum şekli, gebeliğin planlı olma durumu, eş ilişkisi, sosyal desteklerini yeterli bulma durumu ile Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Bununla birlikte kendisini annelik rolüne hazır hissettiğini ifade eden kadınların Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamalarının kendisini annelik rolüne hazır hissetmediğini ifade eden ve kararsız olan kadınlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Kadınların annelik rolüne hazırlanmasında ve bebek bakımına dair özgüvenlerinin artırılmasında gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan bireyselleştirilmiş ebelik / hemşirelik bakımına gereksinimleri bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Doğum sonu dönem, Annelik rolü, Hazıroluşluk, Özgüven

Abstract

Introduction: Postpartum is a period of time in which increased efforts are made by women to act in accordance with the maternal role, fears/concerns about the new role are experienced and self-confidence issues occur. During this period, women need guidance and counselling provided by midwives/nurses.

Aim: This study was conducted to determine the readiness for maternal role and self-confidence levels among the primiparous women.

Method: The study population consisted of the women staying in the postpartum unit at a state hospital between November 2013 - March 2014. The sample was composed of 184 primiparous women who agreed to participate in the research. The data were collected using Maternal Readiness Assessment Form and Pharis Self-Confidence Scale. Descriptive and comparative statistics were used to analyse data.

Findings: The mean age of the women who participated in our study was 26.8+5.4. A statistically significant relationship was found between the level of maternal readiness among the women and having planned pregnancy, adequate social support and positive relationship with the spouse ($p<0.05$). No relationship was found between the mode of delivery, having planned pregnancy, relationship with spouse, perception of having adequate social support and the mean scores on Pharis Self-Confidence Scale ($p>0.05$). However, it was determined that the mean Pharis Self-Confidence Scale scores of the women stating that they felt ready for maternal role were significantly higher than those of the women who felt ready for the role or were undecided ($p<0.05$).

Conclusion: Women need personalised midwifery/nursing care to be prepared for maternal role and to improve their self-confidence in infant care.

Key words: Postpartum period, Maternal role, readiness, Self-confidence

*Bu çalışma, 24-26 Nisan 2014 tarihleri arasında Eskişehir'de düzenlenen 1. Uluslararası 5. Ulusal Öğrenci Ebelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

1 Yrd.Doç.; Cumhuriyet Ü. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sivas

2 Yrd.Doç.; Cumhuriyet Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Sivas

3 Öğr. Ebe, Cumhuriyet Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Sivas

Giriş

Gebelik, birçok kadın için annelik rolüne hazırlanmayı sağlayan bir fırsatlar dönemidir. Ancak doğumu takiben tüm kadınlar fiziksel, sosyal ve emosyonel değişimlere uyum sağlama, kendi bakımlarını ve yenidoğanın gereksinimlerini karşılama çabası içerisine girmektedir (1,2,3). Üzerine yüklenen çok yönlü sorumluluklar (eş, anne, arkadaş vb.) ve kendisinden beklenen yeni role uygun davranma çabaları, kadınların annelik rolüne uyum sürecine ilişkin korku / kaygılar yaşamasına ve özgüven problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (4). Literatürde anne olmak, anne kimliği ve annelik rolüne erişme gibi kavramlar arasında kullanılan terminoloji ve kavramsal teorik çerçeve açısından farklılıklar bulunmaktadır. Kavramlara ilişkin sınıflandırmaların yetersizliği ve karmaşıklığı önemli bir problem olarak kabul edilmektedir (5). Bununla birlikte, annelik rolüne erişme (maternal role attainment) ve anne kimliği (maternal identity) kavramları ilk olarak 1967 yılında Reva Rubin tarafından ele alınmıştır. Rubin'e göre, annelik rolü, interaktif olarak öğrenilebilen kompleks bir süreçtir (6). Rubin'in teorisini temel alan ve bu teoriye "anne olmak" kavramını kullanarak daha da geniş bir perspektiften bakan Mercer (2004), anneliği erişilecek bir rol olmaktan öte dinamik ve sürekliliği olan bir süreç olarak kabul etmiştir. Mercer (2004), kadının annelik rolünü kazanabilmesi için gebelik ve doğum sürecinin yalnızca fizyolojik boyutuna odaklanmaktan çok doğum sonu 12 ay boyunca annenin yeni rolüne hazırlanması ve desteklenmesinin önemine vurgu yapmaktadır (7).

Doğum sonu dönemde kadınların annelik rolüne hazıroluşluğunun sağlanmasında ve bebek bakımına ilişkin özgüvenlerinin artırılmasında prekonsepsiyonel dönemden itibaren başlayan doğum sonu dönem boyunca da sürdürülen planlı ve kapsamlı ebelik / hemşirelik bakımına gereksinim vardır (2,3). Mercer'e göre kadının "anne olma" sürecine katkı sağlamada ebelere ve hemşireler 2 önemli görev düşmektedir. Bu görevler, empatik dinleme ve olumlu geribildirimde bulunmaktır. Empatik dinleme, anne olma sürecinden kadının nasıl etkilendiğini anlamaya çalışmak ve onu dinlemeye istekli olduğunu hissettirmektir. Olumlu geribildirimde

bulunmak ise annenin bebeğe yönelik bakım girişimlerini desteklemek ve kadının motivasyonunun artıracak tepkiler vermektir (7). Araştırmalar, kadının; annelik kavramı üzerine olumlu düşünceleri varsa, anne olmaya ilişkin düşüncelerini prenatal süreç boyunca ifade etmesine olanak verilmişse, annelik rolüne ilişkin beklentileri gerçekçiye, kadın bebeğin bakımına olabildiğince erken ve aktif olarak dahil edilmişse, postpartum ilk altı ayda güçlüyse sosyal desteklere sahipse annelik rolüne geçişin sarsıntısız ve hazıroluşluluğun kolay olacağına işaret etmektedir (8). Ebeler ve hemşireler tarafından verilen kapsamlı ve sürekli bakım kadınların annelik ve ebeveynlik rolüne daha kolay uyum göstermesini sağlamada son derece yararlı etkiler yapmaktadır (9,10,11,12). Bu çalışma ile postpartum kliniklerde yatan sağlıklı yenidoğana sahip kadınların annelik rollerine hazıroluşluk ve özgüven düzeylerini belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin; prekonsepsiyonel dönemden itibaren başlayan ve doğum sonu dönemi içine alan eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin kapsamının belirlenmesine ve ebelik / hemşirelik bakım girişimlerinin planlamasına rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi: Araştırma, tanımlayıcı araştırma özelliğindedir.

Araştırmanın Uygulandığı Yer-Örneklem: 28 Kasım 2013 - 09 Mart 2014 tarihleri arasında bir devlet hastanesinin Aseptik Servisi ve Ameliyat Servisi'nde yatan postpartum dönemde bulunan, araştırmaya katılmayı kabul eden 184 primipar kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması: Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen Annelik Rolüne Hazıroluşluk Değerlendirme Formu ve Pharis Özgüven Ölçeği ile toplanmıştır.

Annelik Rolüne Hazıroluşluk Değerlendirme

Formu: Formda çalışmaya katılan kadınların bazı sosyodemografik özelliklerini ve obstetrik öyküsünü belirlemeye yönelik 9 soru (yaş, çalışma durumu, eğitim durumu, sosyoekonomik durumu, doğum şekli vb.), annelik rolüne kendini hazır hissetme durumunu ve etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik 13 soru bulunmaktadır.

Pharis Özgüven Ölçeği: Pharis (1978) tarafından geliştirilen ölçeğin Walker (1986) tarafından yapılan bir çalışmada iç tutarlılığı 0,71-0,91 arasında bulunmuştur (13,14). Çalışır (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,86-0,85 arasında olduğu belirlenmiştir (15). 13 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçüm aracı olan bu ölçek bebeğin günlük bakımı hakkında ebeveynin kendine olan güven duygularını ölçer. Ölçeğin uygulanması sırasında katılımcılardan her bir ifadeyi dikkatle okumaları ve "1=Hiç", "2=Katılmıyorum", "3=Kararsızım", "4=Kısmen Katılıyorum", "5=Tamamen" seçeneklerinden birini işaretlemeleri, hiçbir seçeneği boş bırakmamaları istenir. Pharis Özgüven Ölçeği'nden alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan 65'dir. Ölçekten alınan puanın artması, ebeveynlerin

bebek bakımı konusunda yüksek özgüvene sahip oldukları şeklinde yorumlanır. Bu çalışmada annelerin ölçek puanlarının Cronbach Alpha katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi: Veriler bilgisayarda SPSS 16.0 paket programında veri tabanı oluşturularak değerlendirilmiş, tanımlayıcı istatistiksel analizler (frekans dağılımı, ortalama, standart sapma), Ki-kare testi, one way anova, independent t test olarak sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmamıza katılan kadınların yaş ortalamaları $26,8 \pm 5,4$ 'dür. Kadınların %94,5'i ev hanımı, %35'i ilköğretim mezunudur. %56,8'i ekonomik durumunu orta düzey olarak değerlendirmekte olup %24'ü köyde yaşamakta il merkezi dışında,

Tablo 1. Kadınların bebek sahibi olmaya yükledikleri anlam ve kendilerini annelik rolüne hazır hissetme durumlarına göre dağılımı (n=183)

Yanıtlar	Sayı	%
Bebek sahibi olmak sizin için ne anlam ifade ediyor?		
Mutluluk	118	90,7
Huzur	26	14,2
Aile olmaya geçiş	17	9,3
Sorumluluk	13	7,1
Özgüven	6	3,3
Üzüntü	3	1,6
Kendinizi annelik rolüne hazır hissediyor musunuz?		
Evet, kendimi anne olmaya hazır hissediyorum.	166	90,7
Hayır, kendimi anne olmaya hazır hissetmiyorum.	4	2,2
Kararsızım, karışık duygular içerisindeyim	13	7,1
Toplam	183	100,0

Tablo 2. Kadınların bazı özelliklerine göre annelik rolüne hazır hissetme durumlarının dağılımı (n=183)

Özellikler	Annelik rolüne hazır hissetme durumu								
	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Değişkenler									
Gebeliğin planlı olma durumu									
Planlı gebelik	136	81,9	2	50,0	6	46,2	144	78,7	* $\chi^2:11,2$ $p<0,05$
Plansız gebelik	30	18,1	2	50,0	7	53,8	39	21,3	
Eş İlişkisi									
İyi	156	94,0	2	50,0	11	84,6	169	92,3	** $\chi^2:11,8$ $p<0,05$
Kötü	10	6,0	2	50,0	2	15,4	14	7,7	
Sosyal Desteklerini									
Yeterli Bulma Durumu									
Yeterli	107	64,5	1	25,0	5	38,5	113	61,7	*** $\chi^2:11,1$ $p<0,05$
Yetersiz	59	35,5	3	75,0	8	38,3	70	38,3	

%35,5'i geniş aileye sahip olduğu, %67,8'inin primipar olduğu belirlenmiştir. Tablo 1'de kadınların bebek sahibi olmaya yükledikleri anlam ve kendilerini anne olmaya hazır hissetme durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre, kadınların "Bebek sahibi olmak sizin için ne anlam ifade ediyor" sorusuna verdikleri yanıtlar %64.5 mutluluk, %14.2'si huzur, %9.3'ü anne / aile olma, %7.3'ü sorumluluk, %3.3'ü güven duygusu olarak sıralanmıştır. Kadınların %90.7'si kendilerini annelik rolüne hazır hissettiklerini ifade etmiş, %7.1'i karışık duygular yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 2'de kadınların bazı özelliklerine göre annelik rolüne hazır hissetme durumlarının dağılımı verilmiştir. Tabloya göre, kadınların kendilerini annelik rolüne hazır hissetmeleri ile gebeliğin planlı olması, sosyal desteklerin yeterli olması ve pozitif eş ilişkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Özgüven Ölçeği puan ortalamaları verilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 13, en yüksek puan 65'dir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça kadınların annelik rolüne ilişkin özgüven düzeylerinin de arttığı kabul edilmiştir.

Tablo 3. Doğum sonu dönemdeki kadınların Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamaları	
Pharis özgüven ölçeği	X ± SD
	50.2 ± 9.5

Çalışmamızdaki kadınların Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalaması 50.2 ± 9.5 olduğu belirlenmiştir. Tablo 4'de kadınların bazı özelliklerine göre pharis özgüven ölçeği puan ortalamaları verilmiştir. Tabloya göre, doğum şekli, gebeliğin planlı olma durumu, eş ilişkisi, sosyal desteklerini yeterli bulma durumu ile Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$). Bununla birlikte kendisini annelik rolüne hazır hissettiğini ifade eden kadınların Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamalarının kendisini annelik rolüne hazır hissetmediğini ifade eden ve kararsız olan kadınlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Tartışma

Annelik rolünün kazanılması bir bebeğe sahip olma hayalinin kurulması ve buna karar verme süreci ile başlayan, gebelik boyunca bir bebeğe hayat verme duygusu ile pekiştirilen, bir öğrenme ve deneyimleme sürecidir. Doğum sonu dönem, bu süreç içerisinde önemli bir yer tutmaktadır (16). Çünkü bu dönemde, anne – bebek etkileşimleri şekillenmekte, anne bebeğini algılamakta, fiziksel ve emosyonel gereksinimlerini karşılama çabası içerisine girmektedir. Bununla birlikte kadınlar yine bu dönemde; yeni rollerini öğrenmek, bebek bakımını vermek (emzirme, banyo yaptırma, giydirmeye vb.), güvenli bir çevre oluşturmak gibi sorumluluklarla baş etmek

Tablo 4. Doğum sonu dönemdeki kadınlara ait bazı değişkenler ile Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Değişkenler	Pharis Özgüven Ölçeği X±SD	p
Annelik rolüne hazır hissetme durumu*		
Evet, kendimi anne olmaya hazır hissediyorum.	51,0 ± 8,9	0,001
Hayır, kendimi anne olmaya hazır hissetmiyorum.	43,0 ± 6,1	
Kararsızım, karışık duygular içerisindeyim	42,1 ± 13,7	
Doğum şekli**		
Normal doğum	49,8 ± 9,7	0,255
Sezaryen doğum	51,8 ± 8,7	
Gebeliğin planlı olma durumu**		
Planlı gebelik	50,1 ± 9,4	0,837
Plansız gebelik	50,5 ± 10,1	
Eş ilişkisi**		
İyi	50,3 ± 9,3	0,826
Kötü	49,7 ± 12,9	
Sosyal desteklerini yeterli bulma durumu**		
Yeterli	51,0 ± 9,6	0,373
Yetersiz	49,6 ± 9,9	

*One Way Anova Testi, **Independent t test

zorunda kalmaktadır (17). Birçok kadın tüm bu sorumluluklar karşısında çoğu zaman öğrenilmiş bir takım davranışları sergileyerek yeni durumla başedebilirken bir çoğu ise yeni rollerine hazır olma ve bu rollerinin gereğini yerine getirme, bebeğin bakım gereksinimlerini karşılama noktasında yeterliliklerini sorgulayabilmekte ve özgüven problemleri yaşayabilmektedir (18,19). Bu dönemde annelerin kaygılarının giderilmesi ve bebek bakımına ilişkin özgüvenlerinin artırılmasında bakım, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması son derece önemlidir. Literatürde yapılan pek çok araştırma anne kimliğini kazanma ve annelik rolüne erişmede sosyal destek ve sosyal stres gibi çevresel faktörlerin önemli etkiler yaptığını ortaya koymaktadır (5, 20, 21, 22). Çalışmamızda sosyal desteklerini yeterli bulan kadınların kendilerini annelik rolüne daha hazır hissettikleri belirlenmiştir ($p < 0.05$). Sosyal destek subjektif, tanımlanması oldukça zor ve kompleks bir kavramdır. Bununla birlikte, bilgilendirici, empatik, teşvik edici, gerçekçi ve yetkinlik tanıyan tüm yaklaşımlar sosyal destek kavramı içerisinde ele alınmaktadır (5). Literatürde güçlü sosyal desteklere sahip olma, anne-bebek ilişkisini güçlendiren, yabancılaşma duygusunu azaltan, kadının annelik rolüne erişmesini kolaylaştıran ve anne olma sürecini sarsıntısız geçirmeye katkı sağlayan bir faktör olarak kabul edilmektedir (20, 22).

Eş ilişkisi, kadınların yeni rollerine uyumlarını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Tek ebeveynlik, partner yokluğu ve negatif eş ilişkisi gibi faktörler maternal role erişmeyi ve annelik rolüne uyum sağlamayı güçleştirmektedir (5). Çalışmamızda pozitif eş ilişkisine sahip kadınların kendilerini annelik rolüne daha hazır hissettikleri belirlenmiştir ($p < 0.05$). Keating-Lefler and Wilson (2004) tarafından yapılan çalışmada ilk kez anne olan, bekar ve / veya partnersiz kadınların anne olmayı "sözde" mutlu bir olay olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Aynı çalışmada kadınlar anne olmayı kendisi ve bebeği için güvenli bir çevre oluşturma çabasının arttığı, otonominin ve hayallerin kaybına neden olan bir durum olarak gördükleri belirlenmiştir (21). Çalışmamızda, annelerin Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamaları ile kendisini annelik rolüne hazır hissetme durumu, doğum şekli, gebeliğin

planlı olma durumu, eş ilişkisi ve sosyal desteklerini yeterli bulma arasındaki ilişki tartışılmıştır. Buna göre, kendisini annelik rolüne hazır hisseden kadınların Pharis Özgüven Ölçeği puan ortalamalarının diğer kadınlara göre yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Diğer değişkenler ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Özkan ve Polat (2010) tarafından yapılan çalışmada annelerinin eğitim durumu, ekonomik durumu, aile tipi, evlilik süresi, sahip olduğu bebeğin cinsiyetinin ve gebeliğin planlı olma durumunun annelerin özgüvenini etkilemediği ($p > 0,05$) belirlenmiştir (23). Warren (2005), psikososyal destek ile maternal özgüven arasında ilişki olduğunu bildirmiştir (24). Bir diğer çalışmada ise yenidoğan bakımıyla ilgili özgüven ve yetenek yükseldikçe maternal kaygının azaldığı saptanmıştır (25).

Sonuç

Kadınların annelik rolüne hazırlanmasında ve bebek bakımına dair özgüvenlerinin artırılmasında gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan bireyselleştirilmiş ebellek / hemşirelik bakımına gereksinimleri bulunmaktadır. Aileyi, anneyi ve bebeği merkeze alan özenli ve çok yönlü bakım süreci, kadının annelik rolüne hazırlanışının ve yenidoğan bakımına dair özgüveninin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

İletişim: Dr. Funda Evcili

E-posta: fundaevcilil@hotmail.com

Kaynaklar

1. Wieggers T. Adjusting to Motherhood Maternity Care Assistance during the Postpartum Period: How to Help New Mothers Cope. Neonatal Nurses Association 2006; 12: 163-171.
2. Shaw E, Kaczorowski J. Postpartum care- What's new?. Curr Opin Obstet Gynecol 2007; 19:561-567.
3. James DC. Postpartum Care. (in) Simpson KR, Creehan A.(Eds). Perinatal Nursing. Lippincott Third Edition, Philadelphia, 2008:473-475.
4. Chapman L, Durham R. Maternal-Newborn Nursing: The Critical Components of Nursing Care. Philadelphia:FA Davis. 2010.
5. Fouquier KF. State of the science: does the theory of maternal role attainment apply to African American motherhood?. J Midwifery Womens Health 2013; 58(2):203-10.
6. Rubin R. Maternal Identity and the Maternal Experience. NewYork: Springer; 1984.

7. Mercer RT. Becoming a mother versus maternal role attainment. *J Nurs Scholarsh.* 2004; 36(3):226-232.
8. Nelson AM. Transition to motherhood. *J Obstet Gynecol Neonatal Nursing* 2003; 32:465-477.
9. Lieu TA, Braveman PA. A Randomized Comparison of Home and Clinic Follow-Up Visits After Early Postpartum Hospital Discharge – Part I. *Pediatrics* 2000; 105(5):1058-1065.
10. O'Connor K, Mowat DL, Scott HM. A Randomized Trial of Two Public Health Nurse Follow-up Programs After Early Obstetrical Discharge. *Canadian Journal of Public Health* 2003; 94(2):98-104.
11. Norr KF, Crittenden KS, Lehrer EL, Reyes O, Boyd CB, Nacion KW, Watanabe K. Maternal and infant outcomes at one year for a nurse-health advocate home visiting program serving African Americans and Mexican Americans. *Public Health Nursing* 2003; 20:190–203.
12. Brown S, Small R, Argus B, Davis PG, Krastev A. Early postnatal discharge from hospital for healthy mothers and term infants. 2009 (Review)
13. Pharis ME. Age and Sex Differences in Expectations for Infants and Parenting Among Couples in a First Pregnancy and Among University Students. University of Texas at Austin, 1978.
14. Walker LO, Crain H, Thompson E. Mothering behavior and maternal role attainment during the postpartum period. *Nurs Res* 1986; 35(2): 68-71.
15. Çalışır H. İlk kez Anne Olan Kadınların Annelik Rolü Başarımlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2003.
16. Evcili F, Abak G, Tali B, Yurtsal B. Erken Postpartum Dönemde Bulunan Lohusaların Anne - Bebek Bağlanmasına İlişkin Görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi* 2014; 23(4):138-145.
17. Şeker S. Doğuma Hazırlık Sınıflarının Annenin Doğum Sonu Fonksiyonel Durumuna ve Bebeğini Algılamasına Etkisi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 2006.
18. Foster R, Hunsberger M, Anderson J. Family-Centered Nursing Care of Children. WB Saunders Company, Philadelphia, 1990.
19. Başer M, Mucuk S, Korkmaz Z, Seviğ Ü. Postpartum dönemde anne ve babaların yenidoğan bakımına ilişkin gereksinimlerinin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi* 2005; 14: 54-58.
20. Pomerleau A, Scuccimarri C, Malcuit G. Mother-infant behavioral interactions in teenage and adult mothers during the first six months postpartum: relations with infant development. *Infant Mental Health J.* 2003; 24(5):495-509.
21. Keating-Lefler R, Wilson ME. The experience of becoming a mother for single, unpartnered, Medicaid-eligible, first-time mothers. *J Nurs Scholarsh* 2004; 36(1):23-29.
22. Becker D, Liddle HA. Family therapy with unmarried African American mothers and their adolescents. *Family Process* 2001; 40(4):413-427.
23. Özkan H, Polat S. Maternal identity development education on maternity role attainment and my baby perception of primiparas. *Asian Nursing Research* 2011;5(2):108-117.
24. Warren LP. First-time mothers: social support and confidence in infant care. *J Adv Nursing* 2005 Jun; 50(5):479-88.
25. Liu CC, Chen YC, Yeh YP, Hsieh YS. Effects of maternal confidence and competence on maternal parenting stress in newborn care. *J Adv Nursing* 2012 Apr; 68(4):908-18.